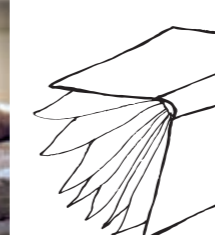

maminka
VYCHOVÁVÁ

je knížky si vybírat, ukažte jim, jak fungují knihovny, a myslte na to, že by také vás měly děti vidět si číst vaše knihy,“ doplňuje ji Mgr. Eva Bělinová ze Čtenářských klubů.

Pracujte s přečtenými příběhy

Ze čtení samotného si vytvořte rituál. Nechte si dostatek času, vyberte si pohodlné místo a pohodlí dopřejte také dětem. „Vůbec třeba neplatí, že všechny děti dokážou vnímat čtení vleže. To se ukazuje hlavně při čtení před spaním. Můžete je sebeví ukládat, ale některé děti vnímají knihy lépe vsedě. Když necháte volbu na nich, snáze se zklidní a začnou se na vaše čtení soustředit,“ doporučuje Dana Bartoňová. Už odmalinka také pracujte s přečtenými příběhy. „Po přečtení si o knížce povídejte. I ty nejmenší děti umějí vyprávět, co slyšely – v rámci svých aktuálních vyjadřovacích schopností. Ve školce si povídáme o knížkách, které čtou doma, vy doma se můžete ptát na ty, které čtou ve školce,“ dodává ještě pedagožka. A nebojte se k přečtenému vracet i s odstupem. Děti mají velký dar si pamatovat i dávno přečtené příběhy, a i když se to zdá „absurdní“, právě takové analyzování přečteného startuje nejen tzv. předčtenářskou gramotnost dětí, ale také jejich matematické schopnosti! Když pokládáte správné otázky – například „kam šel »

Jak mít doma MALÉ KNIHOMOLY

PRVNÍ KNÍŽKY PRO SVOU DCERU JSEM KOUPILA DÁVNO PŘED TÍM, NEŽ JSEM BYLA TĚHOTNÁ. A KDYŽ SI LETOS V ZÁŘÍ ONA SAMA MOHLA POPRVÉ OBJEDNAT TŘI KOUSKY V RÁMCI ŠKOLNÍHO KNIŽNÍHO KLUBU, MÁLEM UTRÁPILA UČITELKU DOTAZY, KDY KNÍŽKY KONEČNĚ DORAZÍ. MÁM DOMA MALÉHO KNIHOMOLA. A VY MŮŽETE TAKÉ!

PŘIPRAVILA: JANA POTUŽNÍKOVÁ

Ideální je s knížkami začít hned – od narození. Čtete jim, ukazujete obrázky, vybírejte měkké látkové (boží jsou tzv. silent/quiet books, které si můžete nechat ušít i na míru – třeba na fler.cz), gumové knížky, strídejte leporela s klasickými „tenkolistými“. Prezentujte dětem od začátku knížku jako něco, co si zaslouží pozornost i úctu, co je zdrojem zábavy, vědění, stejně jako možností, jak spolu můžete trávit aktivně čas. „Protože pokud chcete, aby se dítě naučilo žít s knihou, musíte tomu cíleně věnovat právě svůj čas. Což dnes pochopitelně bývá obtížné nejen vzhledem k vytíženosti rodičů, ale také proto, že knížka bojuje s virtualitou a dalšími možnostmi trávení volného času, které nutně nemusí být horší než čtení, ale ukrájejí z množství času, který se dříve knihám automaticky věnoval. Tehdy byly takřka jedinou možností, jak se přenést do jiného světa. Dnes tomu tak určitě není,“ říká k tomu Mgr. Eva Bělinová, spoluzakladatelka Čtenářských klubů ve školách (ctenarskekluby.cz).

Vztah na celý život

Ve zkratce, s knížkou byste si měli s dětmi od plenek sednout denně. Společně v ní listovat, nechat děti zkoumat struktury papírů, ale i jiných použitých materiálů. Ukazovat jim, jak se ke knížce jako takové chovat. „Protože děti potřebují mít od začátku především dobrý vztah ke knihám. Potřebují od nás vědět, jak je držet v ruce, jak otáčet stránky... Mít prostor všimnout si i takových maličkostí, jako že se čte zleva doprava – k čemuž jim pomůžete mimo jiné tím, že je necháte nahlížet do knížky, kterou jim čtete, a budete si prstem ukazovat, kde se na stránce nacházíte,“ vysvětluje zdánlivě banalitu Dana Bartoňová z MŠ Lyčkovo náměstí v Praze.

„Důležité také je, aby je měly ve svém dosahu a mohly si je brát i bez naší pomoci, ale stejně tak musejí vědět, kam kniha patří a jakým způsobem se na své místo vrací (tedy hřbetem k sobě). To všechno jsou schopné zapamatovat si i ty nejmenší děti. Stačí, když jim to ukažete,“ pokračuje ještě pedagožka. „Později je také berte s sebou na nákup – nechte

INZERCE 325984/27

ZMRZLÍK **MLUVÍME ČESKY!**

TONY **OLLY**

„OBEJMI MĚ, ABYCH SE PŘESTAL TRÁST A UVIDÍŠ, JAK MI ZČERVENAJÍ TVÁŘIČKY.“

„MRZNOU MI PLOUTVIČKY..“

„JÁ JSEM TAK ŠTASTNÝ, ŽE JSI SEMNOU..“

„TY UMIŠ TAK KRÁSNE ZAHŘÍVAT..“

„BRRR, TO JE ZIMA..“

„JSEM JAKO KOSTKA LEDU.“

„PROSÍM, OBEJMI MĚ.“

„JESÉ, TO JE SKVELÉ, VZ JE MI TEPLUČEK.“

www.MikroTrading.cz
f/Duchhracek

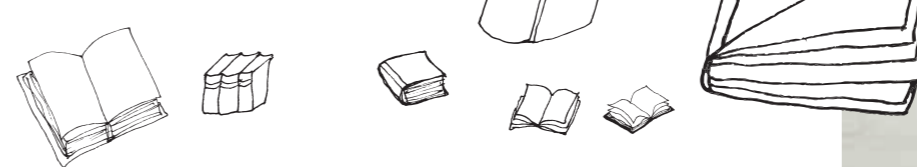
maminka
VYCHOVÁVÁ

ANALÝZA PŘEČTENÉHO STARTUJE U NEJMENŠÍCH JEJICH GRAMOTNOST, ALE I JEJICH MATEMATICKÉ SCHOPNOSTI.

dědeček pro jahody, s kým se cestou potkal?“ – připravujete je na slovní úlohy! A nejen předškoláky, ale znovu tak můžete pracovat s dětmi „odvždycky“. Ne pro nějaké vzdělávací ambice, ale pro přirozenou podporu analytického a logického uvažování! Přitom by také mělo platit, že nečte jen jeden člen rodiny, ale střídá se máma s tátou, a máte-li doma starší děti, i ty zapojte do předčítání nejmenším.

Vychovávejte čtením

Skrze diskotování o přečtených příbězích se dostanete snadno i k bezbolestné výchově. Volbou knížek dokážete děti nasměrovat k tomu, že přirozeně vstřebávají základní životní moudra. „A také základní životní principy, na kterých funguje například dobro a zlo. I ony se s ním přece ve svém životě setkávají – ve školce mohou narazit na nedorozumění,

Hleďte Čtenářské kluby

Ve školách se pak prohlubuje zájem o čtení také v mnoha směrech, které mají jedno společné: naučit děti mít ze čtení radost. „Zásadní totiž je, že se čtení musí dítě chtít věnovat samo od sebe. Musí si z něj odnášet takové zážitky, aby se k němu chtělo vracet. A to bez ohledu na konkrétní čtenářskou zdatnost. Tedy i bez ohledu na různé dysdiagnózy, poruchy učení a podobně. Čtení může přinášet radost všem. Proto jsme také před lety založili školní Čtenářské kluby, které si nakonec získaly podporu Ministerstva školství a fungují na desítkách škol po celé ČR. Pro děti z rodin, kde nemají prostor nebo vybavení věnovat se čtení, je škola často jediným místem, kde dítě může poznat příjemný zážitek z četby. Ne vždy je na to ve výuce však čas. A to nejen na samotné čtení, ale i na sdílení o přečteném,“ vysvětluje Mgr. Eva Bělinová. V klubu mají k dispozici knihovničku, prostor pro čtení, mohou o knížkách mluvit s kamarády, knížky si vyměňovat a každý den domů odcházet s jinou... Pro tuto myšlenku našly spolu s kolegyní pedagožkou Irenou Polákovou inspiraci ve Velké Británii, kde je běžné, že si děti nesou s sebou ze školy i tašku plnou knížek a těší se, až si je přečtou. Knížky si vybírají samy, takže je někdy třeba přimhouřit oko nad Minecraft příběhy a jinými „ra-

Znáte projekt ČTENÍ POMÁHÁ? ctenipomaha.cz

Charitativní projekt umožňuje dětem pomáhat prostřednictvím čtení těm, kteří to potřebují. Jak? K dispozici je seznam knížek v závislosti na věkové kategorii. Dítě si knížku vybere, přečte a vyplní k ní připravený kvíz. Za plný počet získaných bodů se mu připíše 50 Kč, o kterých sám čtenář rozhodne, na kterou z předvybraných charit poputují. Každoročně se tak rozdělí na 10 milionů korun potřebným institucím nebo projektům. Slušné, že? Garancí dobrého skutku je i Zdeněk Svěrák, který patří do poroty vybírající knížky určené pro charitativní čtení... »

JAK VYBÍRAT DĚTEM KNÍŽKY?

Pokud to jde, tak s nimi. I kdyby to někdy mělo znamenat, že „podle obalu“. Jinak se orientujte podle toho, co je baví, nebo toho, co momentálně potřebujete vyřešit (když se moje dcera bála pavouků, dostala trilogii, kde hrál hlavní roli pavouček Čenda). Tipy na knížky najdete tady:

- > **ctenarskekluby.cz** – v záložce **MÁŠ CO ČÍST?**
- > **bibliohelp.cz** – vyberte si záložku podle věku čtenáře a dostanete výčet knížek s „terapeutickým podtextem“
- > **sancedetem.cz, pasparta.cz** – to jsou další dobré zdroje tzv. svépomocné literatury
- > **rostemesknihou.cz** – projekt podporující čtení od miminek přidává své tipy na knížky
- > **celeceskoctedetem.cz** – tady najdete fantastické recenze dětských knížek

kteří je pro ně zlem, a potřebují o něm mluvit. Stejně jako si prostřednictvím příběhů začít uvědomovat, že bez zla by neexistovalo ani dobro, že svět potřebuje v určité míře obojí,“ vysvětluje Mgr. Dana Bartoňová. A jak se můžete dočíst i v příloženém rozhovoru s psycholožkou Eliškou Kostkovou, pohádky, příběhy, čtení, knížky... to všechno lze použít až terapeutickým způsobem, protože knížky znají lék snad na všechno. Ale o tom až v rozhovoru. Teď se ještě vrátím k té předčtenářské gramotnosti. V jejím rámci je dobré umožnit dětem vnímání souvislostí mezi tím, jak slovo zní a jak vypadá. Jinými slovy je začít seznamovat také s psaným textem. „Nikoli učit je číst, ale postupně jim slyšená slova spojovat s jejich grafickou podobou. Pro děti jsou psaná slova jen obrazy, pro které se v hlavě postupně ukládají významy. A skvělá je k tomu tzv. genetická metoda čtení, která ze všeho nejdříve učí děti naposlouchávat slova po písmenkách a mluvit „mimozemsky“. Tedy neříkat slovo pes, ale p-es. Tak si děti pomalinku uvědomují skladbu slov, první a poslední písmenko, sluchově vnímají slova. A prospěje jim i to, když vás uvidí psát tiskací i psací písmo, začít vnímat grafický rozdíl mezi písmeny,“ vysvětluje ještě Mgr. Dana Bartoňová.

FOTO: ISTOCK.COM, ARCHIV

**HERNÍ KONZOLE
MAXIPES FIK**

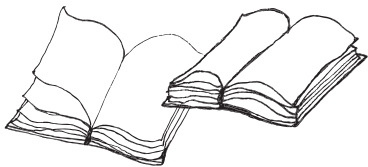
GoGEN

SUPER EXTRA DE LUX

www.maxipes.cz

Podpora poskytl Česká televize

Česká televize

PŘEDVÍDEJTE TŘEBA, O ČEM KNIHA BUDE PODLE OBÁLKY, ODHADUJTE SPOLEČNĚ DĚJ PODLE POSTAV...

domstí“ a uvědomit si, že: „...i skrze takovou, řekněme, ne příliš hodnotnou literaturu, dítě čtenářsky dozrává a stává se z něj knihu za knihou náročnější čtenář. Rozšiřuje si své čtenářské teritorium. Tedy, časem se dá předpokládat, že samo vymění Minecraft za jiné příběhy,“ uklidňuje Mgr. Eva Bělinová.

Dílny čtení a „čtení s porozuměním“

Běžné v klubech, ale také ve školách samotných jsou i tzv. dílny čtení, kdy se optimálně jednou týdně všechny děti společně noří do knížek, které si přinesly z domova. A čte si spolu s nimi i paní učitelka svou vlastní knihu. A stává se stále běžnějším ve škole pracovat s příběhy i po jejich přečtení. Mluví se o tzv. čtení s porozuměním, slabikáře mají pracovní listy plné úkolů k přečtenému textu a jde se do textu stále hlouběji, což je nesmírně důležité. „Takové čtení významně rozšiřuje slovní zásobu, dovoluje vám ujistit se, že dítě přečtenému textu opravdu rozumí. A to je zásadní, protože jen když mu rozumí, může ho bavit. Doma si pak můžete s textem hrát i dál. Předvídejte například, o čem kniha nebo příběh bude podle obálky, průvodní ilustrace. Odhadujte společně děj podle postav, které v příběhu vystupují,“ nabízí další možnosti práce s knížkami Mgr. Eva Bělinová. A ujistí vás, že to není ve výsledku žádná drina. Může to být standardní námět konverzace, který má nadstandardní dopad v podobě zrodu nového malého knihomola. ✕

Mgr. ELIŠKA KOSTKOVÁ,
psycholožka

Určitě o čtení víte, že pomáhá utvářet slovní zásobu, že podporuje fantazii a představivost, rozvoj logického a analytického myšlení, působí jako zklidňující prostředek, antistresový faktor, má svou estetickou funkci, protože vyvolává určité prožitky, má vzdělávací potenciál. Ale také je tu něco, čemu bychom mohli říkat terapeutický účinek knih. Jak to v realu funguje?

Do jaké míry formuje dětskou osobnost to, co jim čteme, nebo co si čtou děti samy?

Knížky určitě ovlivňují momentální náladu dětí. Umožňují jim získávat inspiraci, odžít si skrze příběhy své vlastní problémy... Proto i já ve své praxi školní psycholožky vybírám pro konkrétní dítě, s nímž pracuji, knížky podle toho, co v sobě aktuálně řeší. Má-li například dítě ve střídavé péči, nabídnu mu knížku Ťapka, kočka stěhovavá... a tím mu dám prostor zjistit, že v takovém problému není samo. A zároveň možnost vidět, že se s tím dá vypořádat. Protože často to, co dětem radíme my dospělí, úplně nefunguje. Ale pokud se se stejnou věcí potýká hlavní postava dětské knížky, tedy zase dětský nebo zvířecí hrdina, identifikují se s hlavním hrdinou a mohou se inspirovat tím, jak si on poradil se svým příkořím.

Můžeme – když není k máni adekvátní knížka – vymyslet příběh, do kterého zakomponujeme návrh řešení situace, aniž bychom působili jako rodičovská autorita?

Určitě. Odjakživa rodiče vyprávěli pohádky! A přestože dnes bývají právě tradiční pohádky kritizované za zlo, které v nich najdeme, je v nich také životní moudro, jsou tam děti z chudých rodin, děti bez jednoho rodiče, s „macechou“... to přece žijí i dnešní děti. A u pohádek vidí ten dobrý konec, to, že se všechno dá zvládnout. Nasávají z příběhů všechno, co v nich je.

Což nás ovšem zavazuje k tomu, volit příběhy, pohádky i knížky ke čtení obezřetně...

Ano. Děti jsou snadno ovlivnitelné i formovatelné. Proto, když se dá malé dítě do armády, bez problémů z něj vychováte vojáka. I když je to extrémní příklad, je třeba počítat s tím, že dítě opravdu nasává bez výjimky. Vztaženo na knížky: je základem obklopit je dobrými knížkami, z nichž mohou čerpat to, co pak v případě potřeby uvnitř sebe použijí k překonání nějaké výzvy.

Tady by se dalo pracovat možná pak i s tím, že nechám dítě být spolutvůrcem příběhu: rozvyprávím pohádku a nechám dítě, aby si zkoušelo různé scénáře, jak se může dál odehrávat. Můžu jednak asi zjistit, jaký postoj dítě k problému zaujímá, jednak mu dát možnost vidět jinou volbu.

Přesně tak. A můžete nejen vyprávět, ale i přehrát si takové situace s pomocí figurek, které doma máte. To má i pro psychology velký diagnostický potenciál. Stejně jako nedokončené věty. Vy větu „načnete“, dítě dokončí. Například: Hodné holčičky obvykle vždy...

Ano, tím určitě rozvíjím představivost...

Ale nejen to, vidíte, jakým směrem přemýšlí, jakou roli v daném problému hraje, v jaké pozici se vidí. Děti v tu chvíli neumějí lhat, dávají do příběhu opravdu samy sebe. Jen musíte vzít v potaz, v jakém věku vaše dítě je. Od tří čtyř let s nimi tak můžete pracovat určitě. Spíš je otázkou, kdy vám to takzvaně přestanou bavit, kdy už na to budou moc velké a poznají, že tvoříte příběh, který se jich týká nebo je přímo o nich.

A co pak?

Jednoduše s nimi mluvíte dál už otevřeně, jako s dospělými.